

„ЗАСТАВА“ излази двапут у недељу, средом и суботом.

Цена је на годину 10 фор., на по године 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 новч. а. вр. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају до колико чини врсти, које из гарнизона заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 7, за сваки даљи пут 5 новч. Осим тога за жиг увек по 30 новч. Допиши се шаљу уредништву а предлата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Пешти, Grünbaumgasse, Mexico, I, Stock Thür Nr. 10.

БРОЈ 17.

У Пешти, у суботу 25. фебруара 1867.

ГОДИНА II.

Пешта, 24. фебруара.

Руска влада предала је јавности, у „Св. Петроградском журналу“ од 21. о. м., четири депеше, у којима излаже своју политику у источном питању. Политика та тежила би сагласију између Русије, Француске и Инглеске, у питању Кандије; од 20. авг. 1866 предлаже иста влада, да се сагласије између трију сила утврди, доказујући да би равнодушност и одлагање у споменутом питању били само опасност. Почем је у Русији влада неограничена и неодговорна; она, наравно, непризнаје, да је дужна, редовно објављивати своју политику; изузетно саопштење споменутих депеша у јавном листу има се, по речима којима се спроводиле депеше, приписати само „озбиљности положаја и живом интересу Русије за своје једновернике,“ у источној Европи.

Аустријски орган у Паризу, „Меморијал Дипломатик“, доноси из Цариграда телеграм, у ком се потврђује: да су Француска, Инглеска и Русија, као силе које заштићавају Грчку, сагласиле се, да код порте раде за подпуну самосталност Кандије. Порта се истина одупире томе, али најпосле мораће уступити заједничком наваљивању трију великих сила.

Међутим, извесни париски листови непрестају жалити се, да се ново турско министарство поводи за руском дипломатијом, на штету Француске и Инглеске. Ти листови дознају из Цариграда, да је Русија добила скоро искључиви утицај на догађаје у Турској; Француска као да би напрезала све силе само, да би ступила у нарочито споразумљење са Русијом, и то је Француска управо принуђена чинити, јер Инглеска, која тако дуго ћути и скоро је по праву усамљена, као да би хтела са своје стране да се придружи политици Прусије, у источном питању. И тако, усилжавања француске дипломатије на Истoku било би двојструко, оно би се с једне стране управљало савезу са Русијом, или руско-пруском; а са друге, савезу са Инглеском и Прусијом, ради украћења силе руском утицају.

Последње цариградске вести у париској „Преси“ потврђују, да народни устанак Кандије још у свој снази својој траје, докле је војска Мустафе паше из дана у дан све жалоснија. Телеграм из Крфа од 16. т. м. гласи: да Мустафа паша није успео да заузме област Селинос, као што је био покушао. Даље се потврђује, да се турска војска повукла у Канеју; у том повлачењу она је искасипила осам Хришћана у околинама Канеје, што је и заступницима страних сила познато. Најпосле се јавља, да је народна скупштина наименовала једног намесника за цело острво; столица је томе намеснику у Сфакији. Војска турска у Кандији једва да броји још 15,000 момака.

Министарски лист у Флоренцији, Италија, предсказује, да ће скоро букнути рат, не само у Епиру и у Тесалији, него и у Сирији и у Средњој Азији. Предвиђајући то, италијанска влада наредила је, да се једно одељење флоте италијанске, под управом адмирала Риботија, спреми и 3. марта крене на пут за Исток, ради заштите италијанске трговине и поданика у том крају, као и у цели, да и она учествује у посредовању Европе у Турској, ако би тог посредовања било. — Грци који у Трсту живе, послали су једну депутацију своју Гарибалдију, да би га поздравили. Примивши ту депутацију у Удини, Гарибалди је изјавио, да је свог сина Рачиотија са више официра већ послао у Кандију; буде ли потребе, он је готов и сам тамо ићи. По свему што се из Италије чује, цео народ италијански наковен је подпуну народном ослобођењу и у јединењу Грка.

Из Беча јављају, да порта позива кнеза од Србије у Цариград, да би се тамо лично и непосредно договорило о изравнењу разлика у питању о градовима у Србији. 1858. порта је позвала и кнеза Милоша у Цариград, ради одобрења његовог повратка на србски престо; али св. андрејска скупштина сматрала је, да би се повредило достојанство народа, ако би кнез ишао у Цариград да се поклати, у ствари где је на страни Србије право, а на страни порте дужност. Данас Србија има право да нетрпни над својом главом наперене топове турске који су у 1862 онако свирепо употребљени противу народне сигурности и напретка; порта је дужна да уступи томе праву. Позивање кнеза од Србије у Цариград, ради расправе питања о градовима, изгледа

као захтевање, да се светиња права и дужности жртвује случају слепе силе и покорности, да се правда неправди поклати. Ми неможемо веровати, да би слободна народна скупштина допустила кнезу Михаилу, да иде у Цариград на поклонење, кад је част србске сва у мужанској одбрани народног права на сопственом огњишту. А да ће кнез Михаило без питања скупштине и за један час, и за једну стопу земљу оставити, и то ми веровати неможемо.

„Народни Листи,“ у Прагу тврде, да је Русија дала савет кнезу од Србије, да на јуначком мегдану прибави важност србским правима, ако их порта неби хтела признати. Русија, вели се даље, неверује да може бити помирења између Хришћана и Турака; она неочекује ништа од порте, и спрема се са своје стране да може заштићавати своје једновернике, ако би европске силе умешале се у борбу између угњетених и угњетача у Турској.

Из Котора телеграфују 21. о. м. да се силе турске војска слеже на границу Србије и Црне Горе.

Као што париски листови јављају, порта је одговорила вицекраљу од Египта на захтевања његова, о којима смо у предидућем броју јавили. У том одговору жели се, да се вицекраљ стрпи за време и нешиље још свог повереника у Цариград, ради преговора о уступкама које иште од порте. Ова се данас бави око коначног уређења рајиних права, према тој брига све јој је друго споредно. Накратко, Египат има причекати, да порта најпре даде задовољење Европи и својим хришћанским поданицима, па онда да с њом свој рачун расправља.

По телеграмима из Новог Јорка од 19. т. м., председник републиканског савеза, Џонсон, употребио је своје право одпора (вето) противу закључења народне скупштине, по коме се југоамериканске државе имају ставити под војну владу. Али скупштина га неће да хаје за председников одпор, већ је и по други пут већином гласова закључила, да се постави војена влада над јужним државама.

Цар Максимилијан, као што најпосле из Мехика јављају, ставио се лично на чело војске конзервативаца противу републиканских чета, које војују да би царевину обориле. Вели се, да је царева војска одржала и неку победу над својим противницима. У исто време чује се, да је цар Максимилијан послао особитог повереника у Париз, и да ће од успеха тога зависити, хоће ли и даље он (цар) остати у Мексици.

УГАРСКИ САБОР.

Седница од 21. фебр.

У овој је седници специјална расправа мин. предлога о новачењу (рекрутовању) предузета. Увод је тога предлога остао, као што је. На прву оставку (алинеју) предложеног закључења, предложи Шомшић, да се место: „да се за попуњење празног места у војци од стране Угурске и Ердеља 48.000 новака одобравају,“ каже: „да се министарство опуномоћава, да за попуњење празног места у војци од стране Угарске и Ердеља 48. новака стави.“ Варади предложи овај исправак:

„Почем се представнички дом уверио, да је неопходно нужно, да се угарске регimente у оно стање поставе, које је за сигурност земље и престола нужно — опуномоћава се министарство, са обзиром на садашње изванредне околности, и без икакве последица за будућност, да оно за угарске регimente из Угарске и Ердеља 48.000 новака као субвенцију (помоћ) одма подићи може.“ Варади подкрепљава то тиме, што је нужно, да се извештај одбора спомене, а друго што је тај исправак логична последица јучерашњи и прекјучерашњи закључења сабора, и новачења; ако сабор тај исправак одбаци, то ће тиме срушити своја јучерашња и прекјучерашња закључења. Мин. Андраши пристаје на исправак Шомшића, а за исправак Варадија каже, да може доћи унутра, кад се буде закључење о новачењу узаконвало.

С. Кирали и Безереди говоре уз Шомшића Њари за Варадија. Најпосле буде и један и други исправак примљен, но Варадијев као уводни мотив овако: „Почем је представнички дом из извештаја одбора, који је за испитивање нужде, уверио се, да се неможе одложити, да се угарске регimente у стање поставе, које

је за сигурност земље и престола нужно, закључује се“ — ит.д.

На другу ставку, која каже, „да ће ближи услови новачења на основу мин. предлога доцније утврђени бити“, преда Тиса следећи исправак: „Ближи услови новачења биће по учињеном мин. предлогу доцније, свакако пак у духу отачаствени закона, и законите практике, и на такав начин утврђени, да се од земље одобрени новаци само у угарске регimente уврстити могу“

Тиса је свој исправак подкрепио и тим, што је уг. начин новачења увек другачији био. Тако н. пр. по уг. начину није било одкупа, који је одкуп ишао на друго цели, а сиромаси морали су место одкупљенога попуњити, него по уг. начину било је слободно сваком, да место себе другога у замену стави. Тако по досадањем начину измете се новачење на већи округ, те се догађа, да се по вољи начелника из неки места сви млади људи у новаче узму, а у другим местима сви код куће остану; по уг. начину пак свако места има за себе свој број.

Јокаји је подпомагао Тису. Он је то навео, како је досад осим неправда од Тисе наведени и осим кривог данка још већи терет био, онај што је долазило од покупљивања п мита, који није ни у касу ишао, по једине обогатавао. Ако ће сабор да 48.000 новака не буду толико тела, него толико духова, и да неузможне уг. војска на то употребити, да слободу било други народа, било своје отачбине угњетава — мора сабор јемства за то тражити. Мин. Андраши даде изјаснење, да ће министарство доцније услове предложити, и да ће досадање мане поправити.

Тисин исправак буде већином одбачен.

Остале ставке буду примљене.

По свршетку специјалне дебате требало је по пословном реду опет о целом предлогу гласати, и сад се догоди нешто, чему се десница пије надала. Левица т. ј. која је дан пре, кад се о основима предлога гласало, подељено гласала, сад је сва противу предлога гласала, држећи, да министарство није довољно јемства дало, које је левица искала. Гласало је за: 228 противу 87, одсутни 73; није гласало ни 5. Од 24 Романа гласало је 9, пет за, (Бабеш, Мауу, Гожау, Нап Жига и т.д.) 4 противу (два Мочовије, С. Поповић, Вигши) остали које одсутни, које изннли напоље, да не гласују. Од Србаља Мапојловић, Николић, Милетић, против, остали за. Одсутни: Стратимировић, Чарнојевић, Михајловић.

Седница од 23 фебр.

У овој седници био је на дневном реду мин. предлог о муницијама. Но пре тога стави Тиса на мн. приста председника гр. Андрашију интерпелацију, коју је левица у кооперенцији синоћашњој закључила. Ствар је ова: у Прашкој „Политици“ изашле су на свет две наредбе Будимске војене команде, једна од 9(21) фебр. през. бр. 163. друга од 10. фебр. пр. бр. 167. Прва је изишла усљед одписа ратног министарства у Бечу од 7 фебр. пр. бр. 646. Обе се наредбе на то одnose, да се војене власти обавесте шта је „уг. земаљско обранитељно министарство,“ и каже се у главном, да ће његов делогрут у војеним стварима бити онај, који је кр. уг. намесништво имало, и да се у досадашњој управи и администрацији војеној у главном ништа не мења. Те наредбе нису за јавност намењене, но каже се у њима, да се имају на сигурни начин чувати — али ипак је „Политика“ на видик ји изнела. То је и код уг. министра и саборски чланова неописано удивљење проузроковало. Министар бар. Венкхаја страшно је противу тога у каснији изражавао се — на све стране говораше се: ето опет реакције. Тиса је дакле интерпеловао министра: да извести сабор, шта је њему о постанку ти наредба познато, и који положај он према томе заузети намерава? Гр. Андраши одговори: „да министарству ништа није познато о аутентичности исти наредба, да оно пак своје дужности, и свој делогрут зна, да ће при извршењу исти имати закон и кр. одпис од 8. и 9. фебр. пред очима, да по томе не-тих публикацијама никакву важност не даје; да ће пак за своју дужност сматрати, да услов, да ће се новаци у угарске регimente ставити, у законски предлог уврсти.“

Тиса изјави, да је с тим одговором задовољен, Прочита се предлог о муницијама.

Противу предлога говораше : Стратимировић и Милетић; Бониш рече, да ће своје примедбе у специјалној расправи навести. Мацеларију, романски заступник из Ердеља поче романски говорити, но председник и мађ. чланови сабора упућиваше га на закон, по ком је мађ. језик саборски језик. Мацеларију по том неколико речи мађ. проговори, позива се на закон граматског сабора Ердељски од 1863. по ком је и романски језик саборски језик, и рече, да ће своје примедбе на предлог писмено поднети.

Деак му је одговорио, како ће бити време, кад ће се о народностима и језику решити, за сад пак да се закон одржавати има. Медан Роман бранио је Мацеларију.

У специјалној расправи поднесе Бониш исправак, по ком да се вел. жупанима не да право искључиве кандидације, него да у споразумењу са одбором жупанијским званичнике поставља. Варади је бранио исправак. Деак је тумачио, да реч у старим законима „cum consensu comitatus“ значи кандидацију вел. жупана, и да се само тако управа жупанијска са одговорношћу министарској сложити може. Милетић је на то приметно, да „cum consensu“ не значи кандидацију, да је и у Енглеској одговорност министарска, па зато опет постоји слободан избор званичника, да се тамо министарска одговорност више на обшту земаљску политику распростире, и да је најпосле та кандидација и стоветна са наименовањем, а то ће бити почетак не само политичном централизму, него и административном бирократизму. Говорили су и други још. Напоследку буде исправак Бониша примљен.

На 4. ставку даде Тот Леринц исправак, по коме да се изостави оно, да грунтови референти остају, но да се у особину 5. ставку стави, да управитељ и званичници грунтовог званија не подлеже реставрацији. Бониш даде исправак, по ком да се сви, па и званичници грунтовог званија бирају. О том се дуго и жестоко дебатовало. Левица и крајња сјајаше уз Бониша, остали уз Тот Леринца; напоследку се око 3 сата гласало, и са малом већином буде исправак Тотов примљен. Грунтови званичници, т. ј., они који грунтове књиге воде, неће се реставровати, али се узима, да ће вел. жупани промене у том чинити моћи.

Дошло се до 7. тачке, где је о народностима реч, што на сутра одложено би.

Међутим толико можемо јавити, да је министарство пристало на исправак левице, да је иста и Деакова странка пристала, и поверила Јусту, словачком заступнику, да тај исправак сабору поднесе. Исправак гласи, „да се министарство опуномоћава, да у муницијама, где су одношаји језика разни народности у питању, одношаје оне до редовног законодавства путем наредби у духу и смислу и адреса израженом уређивати могу.“

Што се пресе тиче, ту је левица у свом клубу на предлог срб. посланика Манојловића и Милетића, да се не на пет места, него код свију дотични судова преске пороте заведу, примила Тисе Калмана исправак, по ком да министарство има не само на 5 у мин. предлогу означени места, него по потреби и у више вароши преске пороте завести. Овај ће исправак г. Манојловић сабору поднети.

ГАЛИЧКИ САБОР.

У седницама галичког сабора од 17. и 18. т. м. већало се о владиној предлогу, који се тиче шања посланика у рајхсрат. У већи о предлогу у целини беседио је најпре гроф Александар Дунин Борковски. Реакција, по његовим речима, подиже на све стране главу, а подпомажу је подмићљива штампа и услужљива скупштинска већина. Лист „Лембергер Цит“ није престао излазити, да би земљи уступку учинио, него је напросто постао изливаш, од како је пољска штампа прихватила њен задатак. Још строжије осуђује он већину скупштинску, која није узела за своју пресудну реч Хамлетово „бити или небити,“ него „бити по што по то.“ Али је боље и небити, него тако бити, боље небити, него служити за покривач реакције, за задовољење личне честољубивости. Вада је неразумље сабора Пољаке у пропаст водило; и Катарина од Русије имала је већину за себе. Дух (геније) Пољака, гоњен од земље до земље, од места до места, нашао је у Галицији последњи угао за прибежиште, па како је примљен? Овековачавао се унутрашњи раздор, жртвовала се мисао (идеја) будућности... Цар је захтевао да чује мишљење земље, а земља му подноси послушност. Као заробљеник, који прикован за дувар своје тамнице још и онда у затвору чам, кад му се ланци одреши, тако је земља изгубила чувство и потребу слободе. Слати посланике у рајхсрат, значи одрећи се права на народност. Ко је готов на ту жртву? Тек пре неколико недеља изјављено је у овом дому (од Зјемјаловског и Лудвика Војика), да се рајхсрат никад више састати неће, јер иначе би се царевина морала у развалине распасти и звезда Аустрије побледети. Кратковиди су они, који оглашују за непомисливо оно, што се у течају једног месеца већ догађа! И опет би, без сумње, та господа наша узрока да говоре за шања посланика у рајхсрат. Галиција није на то ни обавезана. Твр-

дећи, да је положај Галиције онакав, као и положај Угарске, гроф Борковски предлаже, да шања посланика у рајхсрат зависи од будућег уређења Угарске, и да се пољским заступницима осигура онакав положај према рајхсрату, какав ће и угарски сабор за себе узети. Тај предлог није ни од кога помоћу. — Посланик Старовјески, говорио је противу фебруарског патента, који, по речима самога септембарског манифеста у једној половини царевине није могао взети, докле је другу од себе одбио. Успеси фебруарског патента жалосни су, купљење порезе и новака били су једини послови управе, који су се под његовом владом развили. Међутим, што се тиче важности самог решења уставног питања, он даје глас за шања посланика, али само ако би се адреса као израз протеста непреиначена примила. — У истом смислу говорио је Грохолски. Суштствени део фебруарског патента разрушен је изравнењем са Угарском, влада усправила жртво тело, поставља је као светињу пред нас, и захтева од нас признање да је жртво тело способно за живот. Влада је напустила изванредни рајхсрат због одпора (опозиције) Немаца; али незнајаше ли она, да Славени онако исто мрзе на редовни рајхсрат, као што га Немци воле? Или нам просипа срамоту на лице, што наше жеље неопштује? Галиција нема никакве правне непрекидности, на коју би се наслонила, али непрекидност својих сопствених закључења мора ипак сабор чувати. Сабор не може чинити више, него што устав иште, он може слати тела, али не духове, неме заступнике као сведоке, да се само нужди покоравамо, као сталну опомену на неправду, која нам је нанета. Нешања посланика било би дело правичности; шањање тера земљу даноно на одпор за који је министарство одговорно. Беседник изјављује, да увиђа неуспешност његове тежње, и даје глас за шања посланика, ако би се адреса примила непреиначена, те да некад сабору може олакшати повратак у његов положај.

Хржаповски, б. уредник „Часа,“ подпомагао је дугом беседом предлог Грохоловог. Бајетова спољашња политика, гони га и унутра немачкој политици. Његова циљ је, да се југонемачке државе Аустрији привуку; у тој цели мора он Аустрију или Литавску погерманити. Са крвљу Славена хоће он да створи немачко царство, докле жртвује аустријске интересе на Истоку, да би купио неутралност Русије. Беседник немисли, да деспотизам икад више у Аустрији овладати може; али и деспотизма боји се он мање, него господства бирократије под лажном уставношћу Немаца и Мађара. Спасење Аустрије јест у федерализму. — Павликов и Ковалски говоре о адреси са русинског погледа; они недеље бригу одбора за адресу; фебруарски патент није укинут него је одгођен. Устав једини може Аустрију учинити великом и силном; са целином и ми то хоћемо. Одборска адреса говори само о историјским правима народа; али и Русији имају да прибаве важност историјским правима. Цар је заслужио, да му благодари земља којој је устав повратио. Беседник предлаже, да се преко пољске адресе пређе дневном реду, а адреса русинска да се прими. — Даље су говорили: свештеник Пјетрусјевић са русинског погледа против, а Кржечуновић са пољског погледа за адресу. Старикиез Сангуско рекао је о фебруарском уставу: са овим почиње правна непрекидност Аустрије; био тај устав добар или рђав, не сме се уставни темељ напустити. Септембарски патент земља је истина била желела, ал он није био законит. Адреса излази на ново октропање, ни један пријатељ уставности не може дакле за њу гласа дати. — Већање о појединим тачкама адресе одгођено је за најближу седницу.

Засад у оскудости простора нашег листа, примечавамо само, да је већина одбора галичког сабора, која је адресу израдила и сабору предложила била, у течају расправе сама ту адресу на траг повукла, и да је по том већина без услова чланове за „рајхсрат“ и забрала. Најпре је већина била тог мишљења, да предлаже истина избор, али да у адреси све нужне каутеле у смислу адресе чешког сабора изјасни, што би посланицима уједно за упуство служило, да оставе „рајхсрат,“ ако би овај себи решителну конституцију власт присвајао. Повод је тој изненадној промени био стра Пољака, да би им се и сабор разрешио и Голуховски одступно, те би изгубили и поље и мах на свом зем. сабору. По главно ће бити, да се Пољаци још чему од Аустрије за Пољску надају.

Галички сабор дакле је управо закључен, а не распуштен у смислу разрешења, где се пови избори за зем сабор чинити имају, као у Чешкој, Моравској и Крањској.

Б Е С Е Д А,

коју је бечејски посланик, др. Св. Милетић, говорио у седници уг. сабора 23. т. м.

Поштовани представнички доме!

И ја сам за повратак жупанија и други муниципија, и његовог законитог делобруга, али не на основима, које министарство предлаже, и то једно зато, што су ти основи без основа (вика с десне стране;

председник: молим г. представника, да парламентарну реч употребљава), а друго што по њима муниципије, нарочито жупаније не постају оно, што би требало да су у држави, која је законима 1848. на представничком темељу основана, и најпосле што се делокруг муниципије у најважнијој точки својој ограничава.

Министарство предлаже, да одбори 1861. г. изабрани остају; по то се не оснива ни на каквом закону. По закону од 1848. г. био би до законодавне кординације жупанија одбор 1848. изабрани, надлежан, но он је и самим временом избрисан, као што и само министарство примечава. Год. 1861. влада, хоћећи избор представника на сабор могућним учинити, није имала други expediens, него ново жупанијско представништво у живот привести, али из тога не следује, да тај expediens, и тако рећи provisorium ad hoc може и има и сада повратити се, кад и сабор и министарство постоје, који нов провизоријум са већим правом створити могу, него што је то сама дворска канцеларија могла, и треба да га створе не само зато, што избори пре 6 година, и то под провизорном владом учинени, не могу се никако за уставне сматрати, и што је поверење бирача већ тако рећи застарело, и можда догађајима пољуљано, него и зато, што основи, на којима се пређашње жупанијско представништво оснива, по себи нису праведни, јер је обштинама врло мали део представника дат; одбори су постали доменом пређашњи привилегијани класа. Праксис, којим су одбори изабрани, још је повисио мане провизорног закона у томе, почем, као што је познато, о правилном избору ни говора било није, него су велики жупани са произвољном конференцијом листу саставили, која је прочитана, и против које није примедбе било, ни бити могло, осим ако се код једног, другог ли приметило: meghalt (умро је). Таки су одбори не само са тачке обштер уставног и равниг права, него и са тачке народности лоше испали, јер да само мени познате изборе у Бачкој и Банату споменем, ту су највећа србска места мање заступника бирала, него друга много мања; тим начином и због пренебрежења србске интелигенције догодило се, да и пр. у одбору торонталске жупаније нема ни трећина Србаља представника, премда је у жупанији релативна Србаља, а са Романима абсолютна већина, па и са овима ни трећину немају.

У Торонталу наиме овако ствар стоји: У овој жупанији има 137,000 Србаља, 70,000 Романа, 120,000 Немаца и 30,000 Мађара; и ипак Србаља у жупанијском одбору има само 220, Романа 48, а остали 554. Из обштине Мађар-Итебеј има на 1000 душа 12 одборника, а из Срб. Итебеја, који 3700 душа броји, само два одборника; у Бечкереку има 10,000 Србаља и 6000 други становника, и ипак Србаља одборника има само 25, а остали 57. Из Мокрина, где је 6700 Србаља и 300 Немаца у одбору; из Зомбора, где 1500 Мађара станују има 10 одборника, а из Крстура, где 2000 Србаља станују само 1 Србин одборник. Од србске интелигенције, која је многобројна, узето је њи петорица за одборнике, а мађарска и помађарена интелигенција узета је сва у одбор са свима спајинским чиновницима заједно. На тај се начин догодило, да у Торонталу, где је релативна већина Србаља, нема ни трећине у одбору, јер се вел. жупану допало, тако листу направити, и протесту Србаља напротив прочитати дати.

Праведно заступљене поједине народности било би пак у овом времену, где питање о народностима на тапет долази, из више узрока нужно, једно да чланови немађарски народа поверења к новом стању добију, друго да се духови праведним размером већ на дому измире и изравнају, најпосле, да и сабор буде у стању јавно мишљење у том погледу верно сазнати.

Из свију ти обзира, и почем се само министарство и онако у провизорне промене закона 1848. у погледу сами муниција упушта, целесходније би било, да је привремено устројство жупанија на представничким основима предложило, ако то не, свакако би боље било, да се избор нови одбора нареди. Осим тога, ограничава се и автономја жупаније у најважнијој точки својој, т. ј. у избору чиновника, почем се вел. жупану искључиво право кандидације даје, које до 1848. није у подпуној мери и свуда имао, које је 1848. год. изрично и на одбор распрострањено, и које право избора он штетни и илузорни чини, јер кандидација така, особито чрез вел. жупана, који ће одсад мање самосталности спрам владе имати, исто је то, што и наименоваће.

Како је сва прилика, да Срби особито онде, где су у већем броју, неће имати велики жупана своје народности, то ће они, који ће да служе и с те стране бити милости једног човека изложени.

Друго је у овом предлогу, што се народности тиче. У 7. §. обуставља се одређење чл. 16. л. к. е. зак. 1848. год. по ком је забрањено било, у конгрегацијама и одборима жупанијским говорити другим, него мађарским језиком, и то се чини зато, да се предупреди узнемирење и брига други народности, док се питање о народностима уставним путем не реши. Са обустављењем горњег одређења скида се истина највећа љага са уг. закона од г. 1848. који су овамо демократични хтели бити, а овамо су свакоме, који

незна мађарски, и у самим жупанијама, где о свом трошку о својим рођеним стварима у теорији право говора има, фактично уста запушвају; али мислити, да ће у том други народи какву концесију сматрати, да ће тим њива брига разбијена или смањена бити, то мислити, предпоставља или велику наивност код оних, који тако мисле, или велику безазленост, да не рекнемо слепоту код оних, који се тиче. Не — ако је министарству заиста збиља с тим, да друге народе и међутим умири, то ји ја, ма колико се мом гласу неверовало, ипак уверавам, да тим ни у најмањој мери цел ту постићи неће — с тим мање, даље, што је и провизорна влада допустила, и што је сад већ фактични круг немађарског језика много шири, почем је н. пр. србски језик код неких јурисдикција званичан. Неће се ни други народи с тим ни привремено задовољити, а најмање ми Срби, којима државоправне привилегије крунисани уг. краљева народна права, и сопствене магистрате осигуравају, којима је Њ. В. не само 1848. него и при реституцији интегритета уже Угарске год. 1860. писмено своју краљеву реч заложно, да ће наша народна права, наш језик, наша народност државоправно ујамчена бити.

Кад би ми пред чином, фактумом стојали, да се пре крунидбе пишта на овом сабору не закључава, што иначе у круг законодавства спада, ми би можда с бригом, али ипак стрпељиво такође на то време пречекати могли, — али кад ми видимо, да се сваки са своје стране унапред осигурава, да се направила нова прагматична санкција са Аустријом, која ће још до крунидбе сабор прећи; кад видим, да се најважнији предмети законодавства, као одобравање пореза и војника, ма и привремено још сад на овом сабору доноси, и промене у самом устројству муницијације чине — кад најпостојанији муж законитости и правне непрекидности, г. Деак, приликом дебате о министарском предлогу о данку рече: да стари данак постаје законитим и уставним, кад га сабор — т. ј. и овај сабор пре крунисања одобри — онда нико неможе ни нама с точке уставности замерити, ако ми, видивши, да овај сабор заиста може привремена закључења о тако важним стварима доносити, дођемо на те мисли, да одрицање истог поступка спрам нас и питања народности не значи приврженост легитимитету, и правој непрекидности, него намеру, ствар доде провући, док се власт сасвим неутврди, и сила, прески закон, и т. д. своје неучине, што нам бригу само повећати, и на то нас натерати мора, да зарана јемства за нашу народност тражимо. Зато нас горње определење узнемирује, место да нас умирује, и ја задржавам себи, особено други предлог у том обзир ставити — за сад пак мој глас против министарског предлога дајем.

ДОПИСИ.

М—н. Из Вуковара 11. фебр. Да вам јавим бар погледом са наше главне жупанијске скупштине, што је овде последњих дана држана. Ми смо се већ скоро одлучили од главних скупштина; па смо изгубили веру и у њина закључења, почем невидимо да се испуњавају. Међу осталим, у главним скупштинама закључивано је да се тако скупштине држе свака три месеца, а ето и година прође и скупштине неби!

На садашњој скупштини представништво жупанијско присуствовало је у лепом броју; мајстратије такође беху, а и публика није на себе дала чекати, те је тако у пуној жупанијској дворани пресветли жупан скупштину отворио.

Као обично, тако је и сада пресв. жупан скупштину својом речи отворио. Навео је међу осталим невоље разне што влада, па и народи претрпеше у прошлој години. О положају и угарском министарству не беше речи.

Одмах су узети у претрес нови избори заступника жупанијски. Ту се нису узимале на ум тужбе што на пређашње скупштине долажаху, и на њива закључења, већ је све из нова ишло, и све је одобрено. Што се таква немарност показала, узрок је томе то, што бар нико и никакву будућност на ово досадашње стање наше жупаније неполаже; свако се пада, да ће једном већ нов живот настати, и да ћемо се досадање чаме отрести.

Пошто су одоверени избори, прочитани су отписи на жупанију, што се тиче пове наредбе за војну. Ту се закључи, да дојакошњи систем новачења и даље остане, а нова наредба обранбене системе да се забаци. Томе је још један предлог додат, да частници жупанијски несмеду ни прогласивати ни суделовати код речене нове војничке системе. Видићемо хоће ли г. судци хтети слушати, ако дође до тога. — Даље ће жупанија наша представком тражити сазивање сабора, и држати се строго 42. чланка саборског. У овоме последњем као да је голема разлика у доследности од закључења главне скупштине 1861. год. и сада; но као што рекох, сва мањавост има се приписати новим изгледима, које ми са стрпељивом чекамо морамо.

То је што вам са скупштине наше овога пута као поглавито могу јавити. Било је још разговора због тужби противу кнезова, румског и вуковарског, и разговора о калдрми, о њуприји у Вуковару и т. д.

Свак је са ове скупштине отишао у жељи, да се скориј на озбиљан рад састанемо, рад живљи, који пристоји правим жупанијским уставним скупштинама, и за који нам се неби могло рећи као оно што „Змај“ питаше: децо! шта радите? „Играмо се скупштине.“ Ми смо се баш доста играли, време је већ да почнемо и озбиљно радити. —

Са Уне 20. фебруара. Ко упореди данашњу политику аустријске владе у кнежевини србској са пекиданшом, неможе да се чудом нечуди, како беше, и како је сад. После лубардања вароши Београда у 1862. Аустрија је строго мотрила на сваку и најмању изјаву овоостраних Срба, изјаву у корист ослобођења браће у Турској. Казњени су тешком тамницом Гутеш, Шорк, Узелц и Приљев зато, што је на њих пала сумња, да су додавали робујућој браћи у Босни оружје, и да су позивали аустријске официре у службу србског кнеза. А данас гле, министар аустријски, г. Бајст пише пете у прилог кнежевини, и саветује цариградског болесника, да повуче своју бјесну Турадију из србских тврђава! Али, на другој страни добивају заповједници краишких пукова тајне налоге, да позорним оком мотре на сваки миг овоостраног Србства, да се труде записјекати и само име „србско“, а мјесто њега завести имена: „Влах и католик!“

Чудо заиста, да је г. Бајст данас тако велики пријатељ србске ствари, а овамо се код нас све ради како ће онај, који за србску ствар живи онако проћи као и она четворица које напред споменусмо. Та сав Загреб зна добро, да за гробачки грађанин, Илија Гутеш, нити је додавао оружја у турску Босну, нити преводио аустријске официре у србску службу, него је половино својим трудом заслужени комад хлеба са својом, испод турског ножа бјегајућом браћом, и опет га је војнички суд осудио на три године тамнице „aus übereinstimmenden Umständen;“ па зар да и данас још нисмо сигурни, да се тако што неће догодити свакоме ономе, који се усуди рећи, да је „Србин“, и да му лежи на срцу ослобођење његове браће испод турског јарма?!

Да није било војничке крајине као бедема противу азијатске варварске поплаве, била би данас можда која турска хаба и на извору Дунава, а поносита племена германска развила би своју цивилизацију онолико, колико је има данас на подножју Балкана. Код све те заслуге, шта се данас ради са Србима, о којима код данашњег уређења царевине неговоре у Бечу баш ни речи, како да би Срби били роботници каквог мађарског властелина пре године 1848?!

Сад смо жељни знати, који ће ратни министар заповједати у банатској војничкој крајини, или бечки или угарски? и хоће ли угарско ново министарство у обсегу Угарске примити крајишки садашњи сустав, који би био црни биљег на повраћеном угарском уставу. То је за нас данас важно питање, јербо ако се укине банатска војничка крајина, није могуће, да ће остати славонска, банска и карловачка — у свом садашњем устројству.

Како било да било, неће никаква сила угушити љубав и осјећање за нашу једнокрвну браћу нити нам утаманити нашег србског имена, које нам је стуб наше боље будућности. Нека београдски мудријаши француске школе шурују са ким хоће, и како им драго, србски народ зна шта му ваља радити за себе и своју робујућу браћу.

Из Сенте послао нам је г. А. Тешић, правник, свој одговор на допис који је из истог места (Сенте) донет у 8 бр. „Напредка“ т. г., а подписан од В. Б. Тај одговор своди се на ово: дописник „Напредка“ г. В. Б. тврди, да је г. А. Т. одраћао људе од прилагења на врлу цел; г. А. Т. одговара, да је он само опомињао приложнике, како већ од 8 година постоји фонд за подпомагање сиротних ђака, а ови још ни крајцаре отуд примили нису, ма да је из Будима више пута долазила наредба, да се споменути фонд у ред доведе. Даље вели г. А. Т. да је врлим приложницима говорио, да се известе код учитеља, који су ђаци сиромашни, па да овима из руке у руку помоћ даду. Најпосле, г. А. Т. пита обштину и господина В. Б. као бележника обштинског: зашто још и дан данашњи није доведен у ред фонд, у који се купе прилози за подпомагање сиромашних ђака.

Рачун од православних фондова у Пешти, по званичном извештају у почетку г. 1867.

I. Школски фонд има

1. Капитала: а) у обвезницама бивше бечке валуте (шајну) 51745 ф. 56 кр.; б) у обвезницама бивше конвенц. монете (сребру) 4814 ф. 7 кр.; в) у обвезности садашње аустријске вредности (новом новцу) 49245 ф. 56 нов.; г) готовине у каси 17 ф. 6 нов.

2. Прихода: а) од год. интереса 4002 ф. авр.; б) од 10% додатка 3000 ф.; в) од 3-хера таса 1300 ф.; г) од добровољних прилога 50 ф.; д) од других прихода (а то, од пензионер Баиног фонда, што овамо на администрацију долажу) 1055 ф. авр.

3. Расхода: а) на администрацију, и то: касиру 630 ф., контролору 420 ф., актуару 420 ф.; слу-

ги 210 ф., и додатак слуги 90 ф., презесу реууперације 420 ф., за стан 200 ф., за аргвију 80 ф., огрев 63 ф., на путне трошкове 40 ф., на свеће 15 ф., на поштинске 24 ф., и друге ситнице, свега на администрацију 2628 ф. авр.

б) на србску препарандију у Сомбору: катихети 400 ф., професору 400 ф., помоћнику 82 ф., слуги 21 ф., паушал канцелар 47 ф. 25 н., на библиотеку 47 ф. 25 н., свега на србску препарандију 998 ф. авр.

в) на романску препарандију у Араду: катихети 525 ф., двојци професорима по 336, ускупа 672 ф., слуги 21 ф., свега на романску препарандију 1218 ф. авр.

г) на пензије: удовица Баића бившега професора препарандије у Сомбору 100 ф. авр.

д) на стипендије: Рабином стипендијати 50 ф. 40 н., Чокоровом 4 ф., и Ловранском учитељу додатак 6 ф. 30 н.

е) на порезу 412 ф., свега ускупа расхода 5416 ф. авр.

II. Пензионер фонд има:

1. Капитала: а) у обвезницама бивше бечке валуте (шајну) 26043 ф. 51 кр. б) у обвезницама бивше конвенционне монете (сребру) 5280 ф., в) у обвезницама садашње аустријске вредности (нових новаца) 14881 ф. 26 н., г) готовине у каси 283 ф. 40 н.

2. Прихода: од год. интереса 1831 ф. авр.

3. Расхода: а) на администрацију: 20% или 526 ф. авр.

б) на пензије: 1-у од 105 ф., 12 од 84 ф. 10 од 42 ф. и 3 од 52 ф. 50 н. свака, на пензије 1596 ф., а ускупа расхода 2212 ф. авр.

III. Баиног фонд има:

1. Капитала: а) у обвезницама бивше бечке валуте (шајну) 35267 ф., б) у обвезницама конвер. мон. 4850 ф., в) у обвезницама аустр. вредн. 4464 ф. 53 н. г) готовине у каси 63 ф. 9 н.

2. Прихода: од годиш. интереса 1430 ф. авр.

3. Расхода: а) на администрацију 526 ф., б) на стипендије: 2 по 105 ф., 4 по 83 ф. и 3 по 63 ф. (једна је од ових остала не попуњена), свега на стипендије 735 ф., в) на порезу 125 ф. свега ускупа расхода 1386 ф. авр.

IV. Арадски конвентски фонд има капитала: у бечкој валути 714 ф., у конвенцион. монети 800 ф., у аустријској вредности 1866 ф. 50 н., у обвезницама и готовине 6 ф. 17 н.

Најпосле има депозита: у бечкој валути 5583 ф., у конвенц. м. 2000 ф., у аустр. вред. 408 ф. 70., у обвезницама, 8 ф. 37 н. готовине.

На ове рачуне нека нам се допусте само нека испоређења: обе препарандије троше из свог фонда 2628 ф., а администрација 2628; њих 8 особа код обе препарандије 2121 ф., а код администрације 2190 ф.; професори имају по 335 ф. односно 400 до 525 ф., а чиновници код администрације по 420 до 640 ф.; по један слуга код сваке препарандије по 21 ф., а онај код администрације 210 ф. и још 90 ф. додатка: презес код администрације има за почасну службу 420 ф. реууперације, а за управитеља код препарандије нема реууперације; помоћник на србској препарандији, нема реууперације, што у будуће учитеље народа красопису, писању, хармоничном појању и гимнастици, добија за тај свој труд годишње 82 ф., а слуга код администрације низ плату од 210 ф. 90 додатка; њих 26 пензионера, што су уз онај мучни рад кроз дуг век свој улагали криво заслужени новац у фонд, имају ускупа 1596 ф., а администрација вуче из њива вога фонда 526 ф.; њих 9 стипендиста прима из Баиног фонда, којима је намењено свега 765 ф., а администрација 526. Тако се рукује са задужбинама код нас!

Троједна краљевина.

Из Крижеваца телеграфички од 4 марта п. р.: Жупанијска скупштина одлажа наредбу новачења; званичницима забрањује проглашење и учествовање у извршењу исте; тражи да се сазове сабор, ограђује се против октроирања изборног реда, у репрезентацији изриче неповјерење поглавцима канцеларије и ниште да се исти удаље; у другој репрезентацији моли, да се Бајст у наше послове не меша. Све једногласно.

Из Осека јављају од 4. марта п. р.: Скупштина усвојила закључак о војеној наредби од 18. фебр. По жупановој вољи поменене се гласало. Сви за закључак, Арвај и Атанасијевић против. Обште усхићење скупштинара.

Славенске земље.

РУСИЈА. Руска влада, ако је веровати лондонским листовима, озбиљно се заузима, да уведе у Русији нови календар (грегоријански). У томе наплази на велики odpor код свештенства, које вели, да би увођење грегоријанског календара значило толико, колико признавање папе.

Стране земље.

РУМУНИЈА. Народна скупштина изјавила је, као што из Букурешта пишу, неповерење према досадашњем министарству, због небрежливости у дужности, нарочито што се тиче државне благајнице, и министри су дали оставку на звање.

ИТАЛИЈА. Нови избори скупштине спремају се бурно у Италији. Гарибалди је особити прогласом позвао народ, да бира људе на које се може поуздано рачунати, да ће више свега слободу заступати и бранити. Народ се са својом страном одзива своје јунаку. То задaje велику бригу данашњем министарству, и вели се, да се оно поставило у везу са поповштином, да би Гарибалдију и народу доскочило. Ако би министарство на том путу упорно остало, лако би се могло догодити, да републикански дух преузме мах у земљи, и да народ устане противу самовољне владе. Неки немачки листови говоре, да је краљ Виктор Емануило науман дати оставку на престо, у корист свог сина; само чека да се овај најпре ожени, а за жењу му се већ одавно намењује кћи аустријског великог војводе. Као што из Флоренције јављају, италијански престолонаследник већ се крепуо на пут за Беч, у цели женибе; уз то се додаје, да су одпошани измешу Аустрије и Италије повољни, ако и нису још искрени.

„Газета д'Италија“ донела је следеће писмо цара Наполеона, као одговор некоем члану народног одбора у Тренту (Comitato centrale del Trentino), на адресу поднету му (цару) од истог одбора:

„Св. Клау, 27. авг. 1866.

„Господине! Читао сам са интересом писмо, које сте ми послали, и прилићујем са задовољством, да ви вагда увиђате велики интерес, који наше обе земље имају у томе, да склопимо истим путем везу. Ја разумем, да је Италији стадо за италијанском Тиролском; али она неможе ту Тиролску добити, ако особити добре одношаје са Аустријом и незаборави горчину прошлости, да би се сасвим ослонила на угледе мене будућности.“

ФРАНЦУСКА. У законодавном телу француском постављено је питање министарству: зашто је царским указом од 19. јун. укинут обичај, да се адресом одговара на престолну беседу којом се седнице скупштине отварају. Међу беседницима који су узели реч у том питању, поглавито се спомиње Жил Фаур. Овај је разлагао, како се правом интерпелације (постављања питања) неможе нападнути споменути адреса. Министар Руер говорило је противно; али Жил Фаур доказао је, да је адреса значила употребљена права, докле интерпелација, таква као што је споменути указом допуштена, само је условна могућност, која зависи од закључења већине, на коју се баш у најпресуднијим часовима неможе ослонити. — Париски лист „Ла Либерте“ допнео је један чланак од Емила Жирардена, у коме се одговара Руеру на његов одговор Жил Фауру, и доказује се: да цар државним ударом (par le coup d'Etat) није спасао Француску од безвлашћа (анархије); да се у 1851. није имало бојати никаквог друштвеног растројства; и да од тог доба земља, наместо да се види у бољем стању, она се видала лишена своје слободне унутра и своје владности с поља. Тај чланак јак је, воде, озлогледа цара Наполеона, а власт је већ почела топити Жирардена, бедећи га, да је, у споменутом чланку, увредно цара, нашо на права која је цару господару поверио, и да најпосле распаљује мржњу и презрење противу владе.

ИНГЛЕСКА. Данашње министарство у Лондону једва да ће још дуго у власти остати. Први предлог, што је оно било спремило о учешћу радника у бирању народних посланика, одбачен је од народне скупштине. А спремајући нов предлог, који се мислило одржати, оно је наишло на одпор у самој својој средини. Министар рата, генерал Пил, министар за Индију, лорд Крауфорд, и министар колонија, лорд Карнарвон дали су оставке на своја звања, што сматрају за претеране уступке, које њихове колеге хоћеју да учине либералима, у погледу на право радника да буду изабрани. Генерал Пил, који је стар, врло је мло и у великој части код свију Торијанаца; лорд Карнарвон, још је млад и надежда је за странку торијевску. С тога је мало изгледа, да ће министарство моћи продати са својим новим предлогом; а ако неби продало, онда му неостаје ништа друго, него или да одступи од власти, или да парламент распусти. „Тајмс“ то министарство скоро са презирањем сажаљева, и одриче му унапред сваку заслугу, баш и да би успело са својим предлогом; ако се одржи у власти, оно ће, по „Тајмсу“, имати благодарити за то једино патристском владању опозиције; ако ли падне, онда је то сопствена погрешка странке којој оно припада.

Новије.

„Московске Вједомости“ пронађују здравину, коју је вел. кнез Никола у Севастопољу напипо борцима у Кавдији (в. прош. бр. „Заставе“) чланком, у коме се међу осталим вели: да на Истоку предстоје велике промене, да се источно питање мора скоро решити, и да се „садналазило учи дана, кад ће грчко-славенски свет да настане на поље живота и радње. Чим се независност источним Хришћанима подпуно призна, Русија ће у новој светлости засијати пред осталом Европом. Ускрс грчко-славенског света откриће у подрица државне силе које досад беху неделателне и скривене.“

Из Лондона телеграфично 23. о. м.: „На ризним тачкама Лондонске букували су зватни феијански пемири; било је жестоких бојева, у којима је много људи погнуло, рањено и ухваћено; гвоздени путови и телеграфни порушени су. У самом Доблеу мир је, војска је на све стране у покрету; надежде је да, ће се скоро мир повратити.“

Хамбуршком листу „Берзенхале“, пишу из Беча, да је порта саобитица великим силама услове под којима је готова напустити градове у Србији, и да су више вел. сила, а нарочито Француска подпуно одобриле познати захтевања порте. И бечки двор, вели се, нема никакву узрока да побија услове, које је порта Србији поставила; шта више. Аустрија и Француска имају том пре подпомагати порту, што се и Црногорци спремају да енергично помажу Србију противу Турске, у тој цели, тесу наручили много оружја у Бечу.

Приложници на србско народно позориште.

Из Бечкерека послао је повереник одбора г. Стеван Савић приложнице, и то од гг. Макс Евгенијевића, Ст. Бранковића, А. Поповић Пелица, гђа Јулијана Поповића-Пелица, Филии и Константији (деца пређашњих), К. Јанковић, Н. Буковала, Т. Стефановић, И. Поповић, Д. Деметровић, Ј. Димитријевић, А. Бранков, Дан. Никифоровић, Сав. Јовановић, М. Ђонлић, Ј. Кле парох, П. Поповић уџитељ, П. Вуков, Ђ. Димитријевић, А. Стојишић, И. Писаров Јовановић, Ж. Смедеревац, Јов. Савларов, Пера Ристић, Ј. Поповић, А. Милић, Ђ. Ст. Димитријевић, Ј. Деспот, А. Хаџић, М. Михајловић, Ст. Георгијевић, Н. Н. Димитријевић, Ст. Лоичар, Ст. Јоановић, Ат. Јанковић, гђа Менадора Звеклића (три признанице), М. Панаћ, Ј. Крестић (две признанице) г. браћа Кома, Димитр. Лазић.

Продужиће се.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Који је поле позорним очима мотрно религиозно стање народа нашег, могао је лако приметити, да смо и у том погледу јако занемарени; узрок је томе, што нисмо из детињства као што треба религиозно васпитањем, и што мало имамо популарних књига ове врсте написаних. — Недостатак овај у новије време почео се све боље увиђати, и хвала неколицини врстних мужева, данас нам је религиозно васпитање, без чега нема праве благодарности, најглавнији задатак народне школе, те се одавно бољем нараштају надати можемо. — Да би сходно позиву својме и од својој стране к томе што допринести могао, превео сам, и с дозвољеном духовне власти своје на свет издао.

„МОЛИТВОСЛОВ

на потребу православних Српкиња.“

Потребу ове књижице, држим да ми није кужно доказивати; она је у нашим јавним листовима, наиме пак у „Матици“, „Школском листу и Пријатељу младежи србске“ довољно показана. Само ми остаје рећи, да сам овом књижицом двоје постићи желио. Прво, да нам се женске наше, код којих су Собрници у обичају, науче Богу молити, са разумом и чувством, без чега се права молитва, која је разговор с Богом, ни помислити неможе; а друго, да се ова књижица у обште употребљена уводе, како би се све женске наше, почевши од школске деце, њоме и код куће, а особито у цркви, служити могле, и тим да се увике овај нехришћански обичај, по ком су нам жене, не имајући никаквих занимања у цркви, или време у разговору провеле, или равнодушно и без страха божија служби присуствонале. Чувство побожности и скромности особито је женском полу урођено; треба га само добро неговати, пак неће остати без пожеленог утиска на млад нараштај, коме су женске прве уштељке.

Напоследку имах прихетити, да су молитве наше преведене и на немачки и мађарски језик, поглавито ради православних Грчкиња у Аустрији живелих, које својега језика не разумеју; крајње је дакле време, да их имамо преведене и на наш матерњи језик ради Српкиња, које славенски не знају; јер као што сам са поуздане стране извештен, у неким главнијим србским местима почели су се већ на срамоту нашу хрватски римокатолички соборници употребљавати.

Молитвослов може се добити за 50 нов.

У Баји код г. Јанковића учитеља; у Бечеју (нов.) код г. Лукића учитеља; у Бечкереку код Бетелхалма књижара; у Белој Цркви код г. Пантелића учитеља; у Вршцу код Бакића; у Вуковару код Сташћа свештеника; у Земуру код Савића свештеника; у Пригу код Јовановића свештеника; у Кикинди Луке књиговецца; у Митровици код Панаговића трговца; у Н. Сиду код Хергера књиговецца; у Осеку код Јапошевца свештеника; у Панчеву код Николића трговца; у Пешти у Текелијајуму; у Руми код Сташћа трговца; у Сегедину код Вуковића свештеника; у Сентандреји код Власког свештеника; у Сентомашу код Настића учитеља; у Сомбору код Вукичевца професора; у Суботици код Арадског ђаконя; у Темпшвару код Јовановића учитеља; у Тителу код Крестића трговца.

Г.Г. књижари и трговци, који ми пошљу најмање 10 ф. добијају 40% у књигама.

У Врбасу (Neu-Verbas) на св. Саву 1867.

Ј. Вукадиновић, свештеник.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Ж. П. Сисак, 3. марта. За последњих 14 дана падала је цена рани на олд. тржишту; а продало се: 12,000 ваг. банатске шенице 85—86 ф. 6.30—35, 87—88 ф. 6.45—50. 1500 ваг. босанске шенице транато ф. 4.25 до 4.50, 1500 ваг. босанске кукурузе транз. ф. 2.60, 70, 2.90. 1000 ваг. хрватска кукуруза ф. 2.80 до ф. 3. 1500 ваг. хрв. зоби 1.65. 2500 ваг. бос. зоби транз. ф. 1.50—55.

Време беше ладно, ал ведро. Воде опадају, но још су за позење терета добре.

ЦЕНОВНИК ПЕШТАНСКЕ БЕРЗЕ.

	ф.	Пожупап
Шеница банатска	85—87	ф. 6.30—6.60
„ „	88—89	ф. 6.75—6.90
„ потиска	86—87	ф. 6.30—6.65
„ „	88—89	ф. 6.80—6.95
„ Ст. Београд.	85—86	ф. 5.60—6.15
„ „	87—88	ф. 6.40—6.70
„ пештанска	85—86	ф. 6.10—6.35
„ „	87—88	ф. 6.70—6.85
Наполица	80—81	ф. 4.60—4.80
Раж	78—80	ф. 4.45—4.60
Јечам ливарски	69—70	ф. 3.60—3.70
„ за храни	65—68	ф. 3.15—3.30
Зоб	45—46	ф. 1.83—1.87
Кукуруз банат. стр.	—	ф. 3.60—3.65
„ „ нов	—	ф. 3.50—3.55
Проја	—	ф. 3.45—3.65
Реница кол.	—	ф. 5.90—6.00
„ банат	—	ф. 5.75—5.87
Пасуљ	—	ф. 5.75—6.00

КУРС ПАПИРА И ЗВЕЧЕБЕГ НОВЦА.

Акције.	плаћено	вреду данас.
Комерцијална (трговачка) банка	500	835 840
Пештанске штедионице	63	1230 1250
Будимске	—	465 470
Старобудимске	40	70 77
Крунаши	—	17.30 17.40
Дукати	—	6.04
Наполеони	—	10.22 10.23
Енгл. суверени	—	12.80 12.85

Аустријско сребро	—	—	126.60	126.00
„ купони	—	—	125.85	126.25
Талири	—	—	1.88 1/2	1.89

Данашњи курс бечке берзе.

Авције народне банке	—	—	—	747—
5% металик	—	—	—	61.30
Земун народни	—	—	—	71.70
Лондон	—	—	—	128.10
Дукати	—	—	—	6.04

Стање воде 8' 1" над 0, опада.

Паробродне возе по Дунаву:

Из Пеште у Осек и Земун: понедељанком, средом и суботом у 7 сах. ујутру.
Из Пеште у Оршаву и Галац: средом у 7 сах. ујутру.
Из Земуна у Оршаву и Галац: петком рано.
Из Оршаве у Галац: суботом у подне,
Из Галаца у Оршаву: уторником рано.
Из Оршаве у Земун и Пешту: суботом рано.
Из Земуна у Осек и Пешту: недељом, уторником и четвртком у 10 сах. пре подне.

ВОЗЕЊЕ ПО ГВОЗДЕНОМ ПУТУ

итни возови (Eilzüge)

Из Пеште у Беч — Из Беча у Пешту
Понедељанком и петком: полази се у 7 сах. 34 мин. ујутру; долази у Беч у 1 сах. 50 мин. по подне. У торником и суботом: полази се у 2 с. 30 м. по подне; долази у Пешту у 9 с. и 15 м. у вече

Свакдашњи возови

ИЗ БЕЧА У БАЗЈАШ

Полази се из Беча у	сах. мин.	сах. мин.	сах. мин.
Полази се из Беча у	7 45 ујутру	8	— у вече
„ „ Пожуна у	10 24 „	10 51 „	„
Долази се у Пешту у	4 36 поднодне	5 39 ујутру	„
Полази се из Пеште у	5 19 „	6 31 „	„
„ „ Сегедина у	12 12 ноћу	2 55 по подне	„
„ „ Темпшвара у	3 55 рано	7 47 у вече	„
Долази се у Базјаш	9 10 пре подне	(До Јасенове пр.)	„

ИЗ БАЗЈАША У БЕЧ

Полази се из Базјаша	сах. мин.	сах. мин.
Полази се из Базјаша	5 55 по подне	7 25 рано
„ „ Темпшвара у	10 40 ноћу	12 53 подне
„ „ Сегедина у	2 26 рано	8 40 у вече
Долази се у Пешту у	8 56 „	9 30 у вече
Полази се из Пеште у	3 55 „	3 75 рано
„ „ Пожуна у	4 33 „	6
Долази се у Беч у	6 36 у вече	рано

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Православно србско црквено общество Старо-Бечејско закључило је оградити своју цркву новим гвождем, на основу предрачуна од 3073 ф. 71 нов. авр., а по усвојеном плану. Посао како браварски, тако зидарски и каменорезни, падаће се путем јавне дражке, који ће се држати 16/23 марта т. г. у србском школском здању.

Сви они, који који би такви узети желели, дужни су у напред положити 10% торње своте пшманлука, и то у готовости или ти у државним папирима.

Из заседања православног общества Ст. Бечејског дне 9 фебруара 1867 држаног. Обштине председник Милош Јоцић.

Имам част јавити поштованој публици, да сам у ортаклуку с г. Јоком Матићем из Каменице (у Срему), отворио у Пешти комисионару трговину са житом, вином и производима привреде у обште. Фирма је наша:

КАСАПИНОВИЋ И ДРУГ.

Наша радња неће се ограничити само на трговачки обрт у Пешти, него ће се простирати и на свуголику извозну трговину. Помоћи многобројних познаника и особитих пријатеља у народу нашем, бићемо у стању, да онима који нам посао повере (комитетима) поштено прибавимо сваку корист, која се од непосредног трговачког обрта имати може.

Вођење и управа наше радње само је на Ј. Ђ. Касапиновићу.

Молећи за налоге, стављамо се у сваком послу комисионарске трговине на службу, и усеравамо, да ћемо интересе што нам се повере вагда и свугде савесно заступати.

Ј. Ђ. Касапиновић подписиваће. — Писарница: Palatin-gasse Nr. 14. 2—3 КАСАПИНОВИЋ И ДРУГ.

Штајнбрикски лепак (цемент)

који се са најбољим успехом употребљује за сваку грађевину, у води као и на сузу, и који по новом проналазку хемика Девија, због знатне садржане магнезије даје издржљив, у Аустрији још непостигнут материјал, — тај лепак, и још највише цигле препоручује подписана фабрика по најственијој цени.

На захтевање могу се показати сведочанства и анализе од признатих зналаца, што најјасније говоре за ваљаност споменутог лепка и споменутих цигаља.

Наручбине лепка подмирују се најбрже ловим испаном; а наручбине цигаља за шест недеља, па ма колика се количина искала. Адреса:

Fabrik feuerfester Thonwaren und Cement. Фабрика цигаља и лепка у Штајнбрику у Штајарској. Steinbrük in Steiermärk.

Ценовник за цемент.

(У пуних товарима колским од 200 полии пт. преко Саска Пол-центра са опремом од 400 цолаф, Франко до обала следећих станца:

Јасеновац	ф. 1 54	Сегедин	ф. 1 87
Ст. Градишка	1 57	Солнок	1 96
Брод	1 60	С. Суц	2 13
Папац	1 64	Токај	2 22
Рајево Село	1 69	Осек	—
Рача	1 70	Гомбош	—
Митровица	1 72	Баја	—
Кленак	1 74	Вуковар	1 87
Земун	1 77	Илок	—
Београд	1 77	Палакка	—
Смедерево	1 80	Футог	—
Дубровица	1 80	Нови Сад	1 84
Тител	1 80	Карловци	1 84
В. Бечкерек	1 83	Панчево	1 83
Темпшвар	1 87	Ковин	1 86
Нови Бечеј	1 81	Базјаш	1 80
Сента	1 84	Дреновац	1 90
Кањижа	1 87	Оршава	2 04

При наручбинама у мањим захтевима од 200 пол-цената повишује се цена свакој у 7 поваца.